

**ВАЗОРАТИ МАОРИФ ВА ИЛМИ
ҶУМҲУРИИ ТОҶИКИСТОН**

**ДОНИШКАДАИ ҶУМҲУРИЯВИИ ТАКМИЛИ ИХТИСОС ВА
БОЗОМУҶИИ КОРМАНДОНИ СОҲАИ МАОРИФ**

КАФЕДРАИ МЕТОДИКАИ ТАЪЛИМИ ФАҲҶОИ ТАБИЙ-РИЁЗӢ

**БАРНОМАИ ТАЪЛИМИИ КУРСИ
ТАКМИЛИ ИХТИСОСИ ОМУЗГОРОНИ
ФАҲНИ АСОСҶОИ ИҚТИСОДИЁТ**

ДУШАНБЕ – 2024

Бо қарори шурои олимони Донишкадаи ҷумҳуриявии тақмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф аз «30» 09. с.2024, №9/8-26 тасдиқ шудааст.

Мураттиб: Ш. Сулаймонзода – н.и.и, дотсенти кафедраи методикаи таълими фанҳои табиӣ – риёзии МДҚТИБКСМ.

Муқарризон: Н. Қодиров – мутахассиси пешбари шуъбаи фанҳои табиатшиносӣ ва дақиқи АТТ.

О. Холова - сармутахассиси Маркази ҷумҳуриявии таълимию методии назди Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон

Мухаррир: М.Солиева– Мудири бахши мониторинги сифати таълими раёсати корҳои таълимӣ-методии ДҚТИБКСМ.

Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ-Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон муҳтарам Эмомалӣ Раҳмон таҳия дар паёми навбатиашон ба Маҷлиси Олӣ чунин пешниҳод намуданд, ки солҳои 2020-2040 бистсолаи омӯзиш ва рушди фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ дар соҳаи илму маориф эълон карда шавад. Аз ин сабаб дастуру супоришҳои Пешвои миллатро сармашқи кори худ намуда, барномаи мазкурро таҳия намудем.

Дар барномаи таълимии мазкур, методикаи таълими фанни асосҳои иқтисодиёт баррасӣ карда шудааст.

Барномаи мазкур дар асоси Стандартҳои давлатии таълимии маълумоти миёнаи умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Низомномаи намунавии муассисаҳои таълимии таҳсилоти миёнаи умумӣ тартиб дода шуда, аз қисматҳои зерин иборат мебошад: муқаррароти умумӣ; салоҳиятҳои фанӣ; ташкили раванди таълими муносибати босалоҳият, арзёбӣ ва роҳнамо.

Дар барнома роҳҳои истифодабарии усулҳои фаъоли таълим, эҷодкории хонандагон дар замони муосир, истифодабарии тестҳо дар чараёни таълим ва корҳои инфиродӣ аҳмияти махсус дода шудааст.

Дархост ва эҳтиёҷоти омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиётро ба эътибор гирифта, дар барнома оид ба масъалаҳои асосии чараёни таълим ва корҳои таълимӣ маълумот дода шудааст.

Дар барнома тамоми мавзӯҳо тавассути воситаҳои нави таълим, слайдҳо, тахтаи электронӣ, проектор омӯзонида шуда, таҷрибаи кишварҳои пешрафта ба назар гирифта шудааст.

Барномаи мазкур барои шунавандагони курсҳои такмили ихтисоси омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиёт тавсия карда мешавад.

ПЕШГУФТОР

Яке аз омилҳои асосии рушди соҳаи маориф ин такмили ихтисоси омӯзгорони мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ мебошад. Бинобар ин сиёсати имрӯзаи Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон маҳз ба татбиқи ислоҳоти куллии соҳаи маориф равона гардидааст, зеро аз дуруст ба роҳ мондани раванди таълиму тарбия дар мактабҳои таҳсилоти миёнаи умумӣ сатҳи омода намудани мутахассисони оянда – барпокунандагони ҷамъияти навини демократӣ вобаста аст. Баланд намудани маҳорати касбии омӯзгор яке аз талаботҳои асосӣ, ки имрӯз Ҳукумати Ҷумҳурии Тоҷикистон ва Вазорати маориф ва илми Ҷумҳурии Тоҷикистон дар назди кормандони соҳа, махсусан, Донишкадаи ҷумҳуриявии такмили ихтисос ва бозомӯзии кормандони соҳаи маориф гузоштааст. Аз худ намудани усулҳои нави таълими фан, хабардор шудан аз навигарии илму техника ҳатман ба такмили дониши омӯзгор, ба навоариҳои ӯ ва баланд шудани дониши хонандагон мусоидат мекунад.

Мақсади асосии барнома баланд бардоштани маҳорати касбии омӯзгорон бо роҳи шинос намудани онҳо бо дастовардҳои нави олимони ҷаҳон асосҳои иқтисодӣ, роҳу усулҳои нави таълим, методикаҳои умумӣ ва хусусии таълими фан дар синфҳои алоҳида бо истифодаи усулҳои нави инноватсионии таълим мебошад.

Шунавандагони курс дар ҷараёни таълим аз сиёсати давлатии Ҷумҳурии Тоҷикистон дар соҳаи маориф, санадҳои меъёрии ҳуқуқии фаъолияти муассисаҳои таълимӣ, оид ба дастовардҳои нави илми педагогика ва психология, гирифтани донишҳои риёзӣ маълумот пайдо мекунанд. Бо сабаби васеъ истифода шудани воситаҳои нави иттилоотӣ шунавандагон дар ҷараёни курс маҳорати одии истифодаи ин воситаҳоро низ пайдо мекунанд. Барномаи мазкур тарзе таҳия шудааст, ки он асосан ба методҳои интерактивӣ таълим намуда, усулҳои таълимии гуногунро пешниҳод менамояд.

Донишҷӯи усулҳои гуногуни таълим ва муқоисаи онҳо ба омӯзгор имконият медиҳад, ки дар таълими мавзӯҳои муҳталиф ин ё он усулро интихоб намуда, дониши хонандаро мукамал намояд.

Хусусиятҳои хоси методикаи таълими асосҳои иқтисодӣ муосир аз ҷавран ворид кунонидани ғояҳои нави (навоариҳои) психологӣ ва дидактикии таълим мебошад. Аз ин рӯ, дар барнома диққат ба таҳлили фаъолияти маърифатии хонандагон (бо истифодабарии методҳои гуногуни таълими асосҳои иқтисодӣ) ва фаъолгардонии онҳо диққати махсус дода шудааст.

Дар барнома шиносоии омӯзгорон бо вазифа ва мазмуни курси асосҳои иқтисодӣ синфи 11; хусусиятҳои гуногуни шакл ва методҳои ташкили машғулиятҳои таълимӣ аз ҷиҳати асосҳои иқтисодӣ дар зинаҳои гуногуни омӯзиши он; истифодабарии имкониятҳои курси асосҳои иқтисодӣ дар ҳалли масъалаҳои иқтисодӣ; моҳият ва роҳҳои амалигардонии робитаи асосҳои иқтисодӣ бо дигар фанҳои таълимии мактабӣ дар назар аст.

Дар барнома ба ташаккули касбӣ ва маҳорати педагогии омӯзгор ва таъмини дидактикии ҷараёни таълим ва методикаи хусусии таълими фанҳои асосҳои иқтисодӣ дар мактаб машғулиятҳо оварда шудааст.

Инчунин, дар барнома нақшаи корӣ низ ҷой дода шудааст, ки раванди таълимро дар курс муайян карда, фаъолияти таълимии онро мувофиқи мақсад ба роҳ мемонад.

1.Мақсади таълим – ташаккул додани дониш, маҳорат, малака ва салоҳияти муайянро дар бар мегирад;

2.Мавзӯ ва мундариҷаи таълим – дар ин фасл мавзӯҳо ва мундариҷае, ки тавассути аз худ кардани онҳо омӯзгор ба мақсади таълим ноил гашта, ба ин восита дониш, маҳорат, малака ва салоҳияти муайянро ҳосил мекунад, ҷой дода шудаанд;

3.Фаъолияти таълим - аз фаъолиятҳои таълимии тавсияшаванда, ки тавассути он мавзӯ ва мундариҷа азхуд карда шуда, таҳлилу баррасӣ меёбанд, иборат аст. Фаъолиятҳо вобаста ба шароит ва мавод тағйир дода мешаванд.

4.Вақт - вақти эҳтимолие, ки барои ноил гаштан ба мақсад мусоидат мекунад, пешниҳод гардидааст.

Талаботи барнома. То анҷоми курси такмили ихтисоси омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиёт дониш, малака ва маҳоратҳои зеринро бояд соҳиб гарданд:

- сиёсати давлатро дар соҳаи маориф шарҳ дода фаъолияти таълимро дар асоси он ба роҳ монанд;

- навгониҳои соҳаҳои педагогика ва психологияро донанд ва амалан татбиқ намоянд.

- усулҳои таълим ва омӯзиши интерактивиро донанд, муносибату воситаҳои онро дар амал татбиқ намоянд;

- ҳангоми арзёбии фаъолияти таълимии хонандагон аз усулу воситаҳои гуногуни таълим истифода баранд;

- асосноккунии мафҳум ва ҳодисаҳо дар таълими мавзӯҳои асосҳои иқтисодиёт мутобиқи талаботи Стандарт ва барномаи таълим ба роҳ монда тавонанд;

– дар фасли назария ва принципҳои заминавии муносибати босалоҳият ба таълим, аз ҷумла фардикунонии раванди таълим, принципҳои таълими самаранок, ташаккули малакаҳои фикрронии дараҷаҳои баланд, алоқамандии байнифаннӣ, стратегия ва методикаи таълими фанни асосҳои иқтисодиёт мувофиқи талаботи муносибати босалоҳият ба таълим баррасӣ мешавад.

**Нақшаи
таълимии курси тақмили ихтисоси омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиёт**

	Қисматҳои барнома	Миқдори соатҳо		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амалӣ
1.	Тахассус, тақмили маҳорати касбӣ	36	14	22
2.	Педагогикаи касбӣ	3	1	2
3.	Психологияи касбӣ	3	1	2
4.	Технологияи иттилоотӣ	4	1	3
5.	Менеҷменти сиёсӣ	2	2	-
ҲАМАГӢ		48	19	29

Нақшаи

тақвими курси тақмили ихтисоси омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиёт

№	Қисматҳои барнома	Миқдори соатҳо		
		Ҳамагӣ	Назариявӣ	Амали
1.	Таҳассус, методикаи таълими фанни асосҳои иқтисодиёт	36	14	22
1.1	Таҳлили мазмун ва мундариҷаи стандарти фанни асосҳои иқтисодиёт, барномаи таълимӣ, нақшаи таълимӣ, нақшаи тақвими аз фанни асосҳои иқтисодиёт. Таҳлили илмӣ-методи мазмун ва сохтори китобҳои дарсӣ	3	1	2
1.2	Тадқиқи муносибати босалоҳият дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт	2	1	1
1.3	Технологияи инноватсионии муносибати босалоҳият дар муассисаи таълимӣ. Салоҳияти омӯзгор ва хонанда	2	1	1
1.4	Мақсад ва вазифаҳои проблемагузорӣ дар дарс доир ба баланд намудани сатҳи дониши назариявӣ ва амалии хонандагон.	2	1	1
1.5	Усулҳои омӯзиши интерактивӣ дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт	3	1	2
1.6	Ташкили иттиҳодияҳои методӣ ва гурӯҳҳои эҷодии омӯзгорон аз фанни асосҳои иқтисодиёт	2	1	1
1.7	Банақшагирии таълими фанни асосҳои иқтисодиёт дар асоси муносибати салоҳиятнокӣ	2	1	1
1.8	Тарзу усулҳои саволгузорӣ дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт	2	1	1
1.9	Арзёбӣ. Арзёбии ташҳисӣ, ташакулдиҳанда ва ҷамъбасти дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт	2	1	1
1.10	Мафҳум ва моҳияти иқтисодиёт. Мактабҳои иқтисодӣ, мафҳумҳо ва қонунҳои иқтисодӣ	3	1	2
1.11	Пайдоиш ва тараққиёти назарияи иқтисодӣ ва марҳилаҳои асосии инкишофи он. Ақидаҳои иқтисодии мутафаккирони халқи тоҷик.	3	1	2
1.12	Низомҳои иқтисодӣ. Таъсири умумии иқтисоди бозорӣ, истеҳсолоти молӣ ва заминаҳои пайдоиши он.	4	1	3

1.13	Заминаҳои пайдоиши пул ва вазифаҳои он. Беқурбшавии пул: шаклҳо, сабабҳо ва оқибатҳои он. Сиёсати пулиро қарзӣ, моҳият ва мақсади он.	3	1	2
1.14	Рақобат дар сиёсати зиддиинҳисории давлат дар шароити иқтисоди бозорӣ	3	1	2
2	Мавзӯҳои иловагии алтернативӣ	10	4	6
2.1	Роҳҳои татбиқи “20-солаи омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ” дар соҳаи маориф ва илм дар МТМУ	3	1	2
2.2	Истифодаи техника ва технологияи педагогӣ дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт	3	1	2
2.3	Нақши ҳамгиро намудани фанни асосҳои иқтисодиёт бо фанни технологияи иттилоотӣ.	4	2	2

Эзоҳ: Шунавандагон метавонанд мавзӯҳои иловагии алтернативии нақшаи мазкур дар доираи соатҳои муайянгардида мавзӯҳои дилхоҳи худро интихоб намоянд.

I. Таҳассус, методикаи таълими фанни асосҳои иқтисодиёт

Мавзӯи 1.1. Таҳлили мазмун ва мундариҷаи стандарти фанни асосҳои иқтисодиёт, барномаи таълимӣ, нақшаи таълимӣ, нақшаи тақвими аз фанни асосҳои иқтисодиёт. Таҳлили илмӣ-методии мазмун ва сохтори китобҳои дарсӣ

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: таҳлили мазмун ва мундариҷаи стандарти фанни асосҳои иқтисодиёт, барномаи таълимӣ, нақшаи таълимӣ, нақшаи тақвими аз фанни асосҳои иқтисодиёт, таҳлил намудани китобҳои насли нав ва таҳлили илмӣ-методии китобҳои дарсӣ.

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ б) ҳамкорӣ в) маҳорати омӯхтан г) тафаккури интиқодӣ д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ б) даркнамоӣ в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим.

- фарқи китобҳои насли нав аз китобҳои дарсии қаблан истифода шуда

- мазмуни китобҳои дарсӣ аз нуқтаи назари методӣ

Таҳлили мазмун ва мундариҷаи барномаи таълимӣ, барномаи таълимӣ чист, нақшаи таълимӣ чист, сохтори китоби дарсӣ, таҳлили илмӣ – методии мазмун ва сохтори китоби дарсӣ чӣ гуна аст, таҳлили илмӣ чӣ гуна ба роҳ монда мешавад, таҳлили илмӣ – методӣ чӣ гуна ба роҳ монда мешавад.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- мазмун ва мундариҷаи барномаи таълимиро таҳлил карда тавонад;

- барномаи таълимиро омода карда тавонад;

- нақшаи таълимии фанни асосҳои иқтисодиётро омода карда тавонад;

- доир ба сохтори китоби дарсӣ маълумот дода тавонад;

- таҳлили илмӣ – методии мазмун ва сохтори китоби дарсиро гузаронида тавонад.

Мавзӯи 1.2. Тадбиқи муносибати босалоҳият дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: маълумот пайдо кардани шунавандагон аз методикаи таълими муносибат босалоҳият.

Аз худ намудани салоҳиятҳои фанни асосҳои иқтисодиёт;

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- манфиати технология дар ҷараёни таълими фанни асосҳои иқтисодиёт

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- омӯзгорон дар бораи низоми салоҳиятнокии таълим ва равандҳои тадбиқи он дар ҷараёни таълим дар муассисаҳои таълимоти умумии Ҷумҳурии Тоҷикистон маълумот дошта бошанд;

- мафҳумҳои «салоҳият» ва «Таълими салоҳиятнокӣ» - ро дарк намоянд.

-вобаста ба ин омӯзгорон ба он водор карда мешаванд, ки моҳияти амалӣ намудани ин низомро аз нуқтаи назари технологияи муосири таълиму тарбия дар муассисаҳои таълимӣ татбиқ намоянд;

-таълими салоҳиятноки ва алоқамандии он ба омӯзиши фанни асосҳои иқтисодиёт, муқоисаи таълими анъанавӣ бо ин ҷанми таълим, салоҳиятҳо дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт ҷамбаҳои муҳими татбиқи низоми салоҳиятноки дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт мебошад.

Мавзӯи 1.3. Технологияи инноватсионии муносибати босалоҳият дар муассисаи таълимӣ. Салоҳияти омӯзгор ва хонанда

Мақсади дарс: дарк намудани технологияи инноватсионии татбиқи муносибати босалоҳият дар муассисаи таълимӣ.

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) Эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- истифодаи муносибати босалоҳият дар давоми дарс.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-технологияи инноватсионии татбиқи муносибати босалоҳиятро дар соҳаи таълимро ҳамчун дастоварди таҷриба пешакӣ фикр карда, дар ҷойи зарурӣ ва вақти даркорӣ дар ҷараёни таълим татбиқ карда тавонад;

-нишонаи моҳиятии ҳар як технологияи таълим ишора ба характери ҳамкориҳои иштирокчиёни ҷараёни таълим ва баъд аз он ба мазмун ва шароитҳои фанни таълимӣ фаҳмонида тавонад.

Мавзӯи 1.4. Мақсад ва вазифаҳои проблемагузорӣ дар дарс доир ба баланд намудани сатҳи дониши назариявӣ ва амалии хонандагон.

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: ба маврид ва пурмазмун гузоштани мушкилот дар байни хонандагон аз мавзӯи дарсӣ

Бо мақсад гузоштани мушкилот ва натиҷагирӣ карда тавонистан аз он

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим:

- мушкилотгузорӣ бо кадом мақсад дар байни хонандагон гузошта мешавад

- мушкилот гузори ба мустақкам гардонии дониши назариявӣ ва ё амалии хонандагон мусоидат мекунад;

Мақсад ва вазифаҳои проблемагузорӣ дар дарс аз ҷиҳати иборат аст, сатҳи дониши назариявӣ ва амалии хонандагон ҷиҳати гуна баланд бардошта мешавад.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-оид ба мақсад ва вазифаҳои проблемагузорӣ дар дарс маълумот дода тавонад;

-сатҳи дониши назариявӣ ва амалии хонандагонро баланд бардошта тавонад;

-воситаҳои аёнии таълимиро омода карда тавонад;

-аҳамияти истифодаи самаранокии адабиётҳо ва воситаҳои таълимиро барои хонандагон муайян карда тавонад.

Мавзуи 1.5. Усулҳои омӯзиши интерактивӣ дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: ба маврид ва пурмазмун фаҳмонидани мавзуи усулҳои таълим.

Усулҳои интерактив.

Бо мақсад гузоштани мушкilot ва натиҷагирӣ карда тавонистан аз он

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим:

- фаҳмонидани меъёрҳои асосии усулҳои таълим.

Меъёрҳои асосии модели интерактивии таълим: ин имконияти муҳокимарониҳо ва пешниҳоди озоди мавзӯ, ваъзхонии кам, вале шумораи зиёди фаъолиятҳои амалӣ, ташаббуси бештар аз тарафи хонанда, шумораи зиёди фаъолиятҳои гурӯҳие, ки кӯшишҳои якҷояро талаб мекунанд ва иҷроиши корҳои хаттӣ мебошад. Ташкили бозиҳои энерҷайзер дар давоми дарс.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-усулҳои омӯзиши фаъол ва ҳамкориро (ё муносибати мутақобиларо) байни омӯзгор ва хонанда, инчунин хонанда ва омӯзгорро донад;

- таҳлили калимаи «интерактив» ва тарзи истифодабарии онро дар дарсҳои фанни асосҳои иқтисодиёт донад;

-усули омӯзиши интерактивро ба хонандагон фаҳмонида тавонад .

Мавзуи 1.6. Ташкили иттиҳодияҳои методӣ ва гурӯҳҳои эҷодии омӯзгорон аз фанни асосҳои иқтисодиёт.

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: матраҳ сохтани мушкilotи фанни ва ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли мушкilotҳои пешомадаи устодони фанни асосҳои иқтисодиёт дар ҷараёни таълимоти фанҳои зикрффта.

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим:

- иттиҳодияҳои фаннӣ бояд аз чанд нафар иборат бошанд;

- ки метавонад аззои иттиҳодияи методии фаннӣ бошад;

- саҳми иттиҳодияи методӣ дар таълими фанни химия .

Иттиҳодияҳои методӣ чӣ гуна ташкил карда мешавад, бо кадом мақсад иттиҳодияҳои методӣ дар байни омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиёт

гузаронида мешавад, шумораи иштирокчиён бояд чанд нафарро ташкил диҳад, самараи ташкил ва гузаронидани иттиҳодияҳои методӣ ва гурӯҳҳои эҷодии дар байни омӯзгорони фанни асосҳои иқтисодиёт, чӣ гуна ба натиҷаҳои интизоршаванда ноил мегардад.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- иттиҳодияҳои методиро ташкил карда тавонад;
- мақсади ташкилу гузаронидани иттиҳодияҳои методиро дар байни омӯзгорон фаҳмонида тавонад;
- шумора ва вақти гузаронидани иттиҳодияҳои методиро гуфта тавонад;
- ташкил ва самаранокии иттиҳодияҳои методиро фаҳмонида тавонад ва ба натиҷаҳои интизоршаванда ноил гашта тавонад.

Мавзӯи 1. 7. Банақшагирии дарси асосҳои иқтисодиёт. Таҳияи нақшаи дарси яксоата аз фанни асосҳои иқтисодиёт.

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт .

Мақсади дарс: Таҳия намудани дарси яксоата бо дар назардошти муносибати босалоҳият дар таълим

Муайян намудани мақсадҳои дарс:

Риоя намудани ҳолатҳои дарси яксоата,

Таъмин намудани муназамият дар мавзӯҳо,

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) Эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури иттиҳодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- дар асоси кадом ҳуҷҷат дарс ба нақша гирифта мешавад,
- дарси яксоата аз чанд қисм иборат мебошад,
- модели сезинагии таълим дар раванди машгулиятҳо чи гуна истифода мешавад,

-фарқи таҳияи дарси яксоата дар таълимоти анъанавӣ аз таҳияи дарси яксоата дар муносибати босалоҳият дар таълим дар чи зоҳир мегардад.

Банақшагирии дарси асосҳои иқтисодиёт, намудҳои дарс аз фанни асосҳои иқтисодиёт, рушди салоҳиятҳо дар раванди таълим, мазмун ва муҳтавои дарси яксоата, истифодаи модели сезинагии таълим, проблемагузорӣ дар таҳияи дарси яксоата, ба инобат гирифтани пайдарпайии мавзӯҳо ҳангоми таҳияи дарси яксоата.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- нақшаи дарси яксоатаро таҳия карда тавонад ва дар нақшаи дарси яксоата модели сезинагии таълимро ҷой диҳад;
- дар таҳияи дарси яксоата зинаҳои водорнамоӣ, даркнамоӣ ва мулоҳизарониро дуруст истифода карда тавонад.

Мавзуи 1.8. Тарзу усулҳои саволгузори дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: омӯзиши тайёр намудани саволҳо ва саволгузори дар ҷараёни дарс.

Васеъ истифода намудани технологияи инноватсионӣ дар ҷараёни омӯзиши

Дар шакли назариявӣ ва амалӣ гузаронидани машгулият

Гирифтани дониши амалии хонандагон

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- омода намудани ағниятҳои вобаста ба мавзӯ бо истифодаи компютер,

- омода намудани дарс тавассути доскаи электронӣ,

- баргузор намудани машгулиятҳо тавассути намолавҳаҳо.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-мавқеи саволҳои таълимиро дар ҷараёни дарс муайян карда, намудҳои гуногуни саволҳо таҳлил карда тавонад;

-намунаи саволҳо гуруҳбандӣ кунад;

- фарқияти саволҳо гуфта тавонад;

-вобаста ба вазъият дар ҷараёни дарс аз саволҳои гуногун истифода бурда тавонад.

Мавзуи 1.9. Арзёбӣ. Арзёбии ташхисӣ, ташакулдиҳанда ва ҷамъбасти дар таълими фанни асосҳои иқтисодиёт

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: Дуруст арзёбӣ намудани раванди таълим

Маълумоти пурра пайдо намудани хонандагон аз шаклҳои арзёбӣ

Истифода намудани намудҳои арзёбӣ дар байни хонандагон

Муайян кардани тафовути байни арзёбӣ ва баҳогузори

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим:

- истифода намудани шаклҳои арзёбӣ;

- истифодаи арзёбии ташхисӣ;

- истифодаи арзёбии ташакулдиҳанда;

- истифодаи арзёбии ҷамъбасти;

- мақсадҳои арзёбӣ дар раванди таълим.

Маънои калимаи арзёбӣ, фарқияти арзёбӣ аз баҳодихӣ, сабаб ва натиҷаҳои истифода намудани арзёбии ташхисӣ, ташакулдиҳанда ва ҷамъбасти, навъҳои арзёбӣ, меъёрҳои арзёбӣ. Роҳҳои таҳия ва алоқаи он ба раванди таълим,

манфиати истифодаи арзёбӣ дар ташаккули тафаккури хонандагон, маърифати арзёбӣ .

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- маъноӣ калимаи арзёбиро ба хонандагон фаҳмонида тавонад;
- навъҳои арзёбиро дар ҷараёни таълим истифода бурда тавонад;
- дониши хонандагонро арзёбӣ карда тавонад;
- маърифати арзёбиро истифода намуда, хонандагонро баҳогузорӣ карда тавонад.

Мавзӯи 1.10. Мафҳум ва моҳияти иқтисодӣ. Мактабҳои иқтисодӣ, мафҳумҳо ва қонунҳои иқтисодӣ

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодӣ
Мақсади дарс: хонандагон оид ба муодилаҳо ва намудҳои он маълумоти пурра дошта бошанд

Ҳангоми ҷараёни дарс аз методҳои муосир истифода бурдани хонандагон

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамаҷониба; в) маҳорати омӯختан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим:

Якум иқтисодӣ – ин маҷмӯи муносибатҳои мебошад, ки байни одамон дар доираи истеҳсолот, тақсимот, муомилот ва истеъмоли неъматҳо ва хизматрасониҳои моддӣ ва ғайримоддӣ сурат мегиранд. Бояд дар назар дошт, ки иқтисодӣ бо риштаҳои ноайён ҳамаи паҳлӯҳои ҷомеаро фаро мегирад.

Дуюм, иқтисодӣ тарзи ташкили фаъолияти одамонро ифода карда, барои ба вуҷуд овардани неъматҳои зарури истеъмолий ва қонеъ гардонидани талаботи онҳо нигаронда шудааст. Талабот ҳошии бошуурона ва ё бешууронаи одамонро барои ба даст овардани неъматҳои зарурӣ ба мақсади пешбурди фаъолият ва инкишофи шахс ифода менамояд.

Сеюм, иқтисодӣ илмест, ки истифодабарии самараноки захираҳои маҳдудро барои қонеъ гардонидани талаботи номаҳдуди одамон меомӯзад.

Умуман истилоҳи «иқтисодӣ»-ро ҳамчун қонун, қоидаи хоҷагидорӣ, яъне тарзу усулҳои хоҷагидорӣ бо мақсади таъмини талаботи одамон тавассути истеҳсоли неъматҳои ҳаётан зарур маънидод кардан мумкин аст.

Аз сабаби он ки илми иқтисодӣ рафтор, фаъолияти одамонро меомӯзад ба гурӯҳи илмҳои ҷамъиятӣ дохил мешавад.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодӣ бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-қонунҳои иқтисодӣ, робитаҳои доими, устувор ва такроршавандаи байни ҳодисаву ҷараёнҳои иқтисодиро донанд;

-унсурҳои алоҳидаи низоми иқтисодӣ, таносубияти байни истеҳсол, тақсим, мубодила ва истеъмоли неъматҳо маълумот гиранд;

- ҳадамот ва нишондиҳандаҳои, ки онҳоро тавсиф медиҳанд фаҳмида тавонанд.

Мавзуи 1.11. Пайдоиш ва тараққиёти назарияи иқтисодӣ ва марҳилаҳои асосии инкишофи он. Ақидаҳои иқтисодии мутафаккирони халқи тоҷик.

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: ба хонандагон додани донишҳои назариявӣ ва амалӣ аз қонунҳои асосии асосҳои иқтисодиёт, мафҳумҳо ва истилоҳҳои асосӣ дар фанни асосҳои иқтисодиёт

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим:

- зарурияти омӯзиши масъалаҳои мушкул дар иқтисодиёт;

- донишмандони мафҳумҳо ва истилоҳот аз фанни асосҳои иқтисодиёт.

Тафаккури иқтисодӣ ҳамсолу ҳаммаслаки ҷомеаи инсонӣ буда, баробари эҳё ва ташаккули воситаҳои меҳнат, зина ба зина тӯли қарнҳои зиёд инкишофу таҳаввул ёфтааст. Афкори иқтисодӣ, дар ибтидо, ҳамчун падидаҳои алоҳидаи ҳикмат ва андешаҳои гусаста ташаккул ёфта, аз ҷониби донишмандон ва мутафаккирон аҳёнан собит карда шудаанд ва онҳоро дар шакли том муттаҳид кардан номумкин аст.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- дар бораи мутафаккирони барҷастае, ки дар ҷодаи ҷанбаҳои муҳимтарини иқтисод ҷонбозиҳо маълумот дошта бошанд;

- аз адабиётҳо оид ба иқтисодиёт аз асарҳои мутафаккирони зиёде ("Сиёсатнома"-и Низомулмулк, "Қобуснома"-и Унсурмаолии Кайковус, "Гулистон"-и Саъдии Шерозӣ, Ғазолӣ, Аҳмади Дониш, С. Айнӣ ва дигарон) маълумот дода тавонед.

Мавзуи 1.12. Низомҳои иқтисодӣ. Тавсифи умумии иқтисоди бозорӣ, истеҳсолоти молӣ ва заминаҳои пайдоиши он

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт:

Мақсади дарс: ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли корҳои амалии хонандагон,

Ҳар як масъала бо роҳҳои гуногун ҳал карда мешаванд аз ин хотир роҳҳои соддаи ҳалли корҳои амалии хонандагонро роҳандози менамоем

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- кадом намуди зинаҳои пайдоиши молро медонед,

- ҳалли мушкилотҳои иқтисоди бозориро чи гуна ба хонанда фаҳмонда тавонед.

“Низомии иқтисодӣ” - шаклҳои ташкили фаъолияти хоҷагидорие мебошанд, ки аз рӯи: 1) тарзи ташкили фаъолияти хоҷагидории одамон, корхонаҳо ва давлат; 2) шакли моликият ба захираҳои иқтисодӣ аз ҳамдигар фарқ мекунанд.

Пайдоиш ва инкишофи хочагиҳои ҷамъиятӣ дар шаклҳои гуногун ба амал омада, ҳар яке аз онҳо бевосита ба низомҳои иқтисодӣ алоқаманд мебошад.

Ҳочагии натуралӣ гуфта чунин шакли хочагидориеро меноманд, ки маҳсули он танҳо барои истеъмоли истеҳсолкунанда метавонад кифоя бошад, яъне чунин тарзи хочагидорӣ ба бозор алоқа надорад. Бинобар ин ҳочагии натуралӣ бозорро ба вучуд оварда наметавонад ва асосан ба он зинаҳои ҷамъият мансуб аст, ки дорой дараҷаи пасти инкишофи истеҳсолот мебошад.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-маълумот дар бораи тавсифи умумии иқтисоди бозорӣ, истеҳсолоти молӣ ва заминаҳои пайдоиши он дода тавонед;

-оид ба арзишҳои истеъмоли ва мубодилавӣ шарҳ дода тавонед.

Мавзӯи 1.13. Заминаҳои пайдоиши пул ва вазифаҳои он. Беқурбшавии пул: шаклҳо, сабабҳо ва оқибатҳои он. Сиёсати пулию қарзӣ, моҳият ва мақсади он.

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: Барраси намудани роҳҳои ҷустуҷӯи роҳҳои ҳалли заминаи пайдоиши пул;

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯختан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- кадом намуди масъалаҳо мураккаб ҳисобида мешаванд,

Моле, ки барои молҳои дигар ҳамчун эквиваленти умумӣ хизмат мекунад, пул ном дорад. Дар илми иқтисод як қатор назарияҳои илмии пайдоиш ва моҳияти пул, аз ҷумла назарияи ратсионалистӣ ва таҳавуллотӣ мавҷуданд. *Назарияи ратсионалистӣ* пайдоиши пулро ҳамчун натиҷаи қарордоди байни одамон меҳисобанд.

Мувофиқи концепсияи таҳавуллотӣ пайдоиши пул дар натиҷаи рушди тақсимоти ҷамъиятии меҳнат, мубодила ва истеҳсолоти молӣ ба вучуд омадааст.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-мақсади омӯзиши ҳалли масъалаҳои иқтисодиро ба хонандагон фаҳмонида тавонад;

-масъалаҳои мураккаби иқтисодиро ҳал карда тавонад;

-мол ва тарзи самараннок истифодабарии онро фаҳмонида тавонистани омӯзгор ба хонандагон.

Мавзӯи 1.14. Рақобат дар сиёсати зиддинҳисории давлат дар шароити иқтисоди бозорӣ

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: омӯзонидани нозуқиҳои амалҳои арифметикӣ

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯختан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

Моҳияти рақобат ва инҳисорот дар шароити гузариш ва муносибатҳои бозорӣ. Зарурат ва роҳҳои танзими инҳисорот. Самтҳои танзими давлатии инҳисорот дар кишварҳои хориҷӣ. Қонунгузорию зиддиинҳисорӣ ва мақомоти давлатии сиёсати зиддиинҳисорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Проблемаҳои асосии амалисозии сиёсати зиддиинҳисории давлат дар шароити муносибатҳои нави иқтисодӣ. Самтҳои асосии танзими зиддиинҳисорӣ дар кишварҳои хориҷӣ ва истифодаи усулҳои пешқадами он дар шароити Ҷумҳурии Тоҷикистон.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-омӯзгор оид ба рақобат дар сиёсати зиддиинҳисорот давлат дар шароити иқтисоди бозори маълумот дошта бошад;

-қонунгузорию зиддиинҳисорӣ ва мақомоти давлатии сиёсати зиддиинҳисорӣ дар Ҷумҳурии Тоҷикистон дуруст баррасӣ намудани омӯзгор ба хонандагон.

2. МАВЗУЪҲОИ ИЛОВАГИИ АЛТЕРНАТИВИ

Мавзӯи 2.1. Роҳҳои татбиқи “20-солаи омӯзиши фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ” дар соҳаи маориф ва илм дар МТМУ

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади дарс: иҷрои нуктаи Паёми Асосгузори сулҳу ваҳдати миллӣ, Пешвои миллат, Президенти Ҷумҳурии Тоҷикистон мухтарам Эмомалӣ Раҳмон ба Маҷлиси Олӣ.

Рушд додани омӯзиши ва дар амал татбиқ намудани фанни асосҳои иқтисодиёт асосдар МТМУ

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) комуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- мақсади омӯзиши ва рушди фанҳои дар боло зикр ёфта ,

- роҳҳои ҷалби хонандагон ба фанни асосҳои иқтисодиёт чӣ гуна мебошад,

- давоми соҳаи 2020-2040 илми назариявии асосҳои иқтисодиётро дар амал татбиқ карда тавонистани омӯзгор.

Рушди илми асосҳои иқтисодиёт сабаби саноатикунонию бо суръати мамлакат маҳсуб меёбад, ҳангоми амали намудани фанни асосҳои иқтисодиёт ва дигар фанҳои табиатшиносӣ, дақиқ ва риёзӣ рушд бахшида сатҳи зиндагии аҳолии мамлакатро хуб намоем.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт усулҳои ҷалби хонандагонро ба омӯзиши фанни асосҳои иқтисодиёт истифода бурда тавонад;

-хонандагонро шавқманд намуда, онҳоро аз омӯзиши илми назариявӣ ба омӯзиш ва татбиқи донишҳои дошташон роҳнамоӣ карда тавонад.

Мавзуй 2.2. Истифодаи техника ва технологияи педагогӣ дар таълими фанни .

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади даре: истифодаи технологияи педагогӣ, чиҳати боло бардоштати завқи хонандагон ба фанни асосҳои иқтисодиёт ва дар амал татбиқ намудани донишҳои назариявӣ

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) Эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- муайян намудани фарқияти техника ва технологияи педагогӣ
- кадом усули таълимро техника ва технологияи педагогӣ меноманд;
- сабабҳои истифода намудани техникаи педагогӣ дар ҷуст;

Истифодаи технологияи педагогӣ дар замони ислоҳоти соҳаи маорифи кишвар басо амали саривақтӣ мебошад. Зеро барои дастрас намудани маълумот сарчашмаҳои васеъ амал менамоянд ва андешаи хонандагонро ҷалби омӯзиш ва хондани маълумоти зарурӣ мебояд.

Технологияи педагогӣ василаи асосии фаҳмиш ва даркунии маънӣ махсуб меёбад.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

- омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт аз техника ва технологияи педагогӣ истифода карда тавонад;

- хонандагонро барои омӯзиши фанни асосҳои иқтисодиёт ҷалб намуда тавонад;

- психологияи сини соли хонандагонро муайян намуда, ба таври лозима амал намуда тавонад.

Мавзуй 2.3. Нақши ҳамгиро намудани фанни асосҳои иқтисодиёт бо фанни технологияи иттилоотӣ.

Талабот ба дониш ва салоҳияти омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт

Мақсади даре: истифода намудани технологияи иттилоотӣ дар раванди машгулиятҳо аз фанни асосҳои иқтисодиёт

Рушд додани салоҳиятҳои асосӣ: а) эҷодкорӣ; б) ҳамкорӣ; в) маҳорати омӯхтан; г) тафаккури интиқодӣ; д) коммуникативӣ.

Истифодаи модели сезинагии таълим: а) водорнамоӣ; б) даркнамоӣ; в) мулоҳизаронӣ.

Истифодаи панҷараи методҳо дар ҷараёни таълим

- технологияи иттилоотӣ дар дарсҳои асосҳои иқтисодиёт чи гуна истифода бурда мешавад,

- истифодаи технологияи иттилоотӣ дар дарсҳои асосҳои иқтисодиёт чӣ манфиат дорад

- истифодаи технологияи иттилоотӣ дар таълимоти фанни асосҳои иқтисодиёт ва рушди зеҳнии хонандагон чӣ гуна нақш дорад.

Истифодаи технологияи иттилоотӣ дар дарсҳои асосҳои иқтисодиёт нақши озмоишгоҳро бозида, дар тафақури эҷодии хонандагон нақши муҳимро иҷро менамояд. Истифодаи технологияи иттилоотӣю коммуникатсионӣ раванди омӯзишро осон ва сифати таълимро хуб менамояд. Ҳамзамон, бидуни технологияи иттилоотӣ боло бардоштани сифати таълим ва ё самарабахш гардонидани раванди машғулиятҳо хеле мушкил аст.

Омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт бояд соҳиби салоҳияти зерин шавад:

-омӯзгори фанни асосҳои иқтисодиёт аз технологияи иттилоотӣ пурра истифода карда тавонад;

-корҳои озмоиширо тариқи тахтаи электронӣ ба намоиш гузошта, таомулҳоро дар шакли намоишӣ пешниҳоди хонандагон гардонида тавонад;

-машғулиятҳоро дар шакли намолавҳа бо ёрии тахтаи электронӣ баргузор намояд.

Адабиёт

1. А.Эргашев, Ҳ. Муҳадбердиев. Курси назарияи иқтисодӣ (китоби дарсӣ). Қ. 1. Микроиқтисод. Душанбе, 2001.
2. Абрамов В.Л. Управление конкурентоспособностью экономических систем. Маркетинг-2004.
3. Агапова Т.А., Серегина С.Ф. Макроэкономика (учебник). /Под общей ред. А.В. Сидоровича. М., 2004
4. Андешаҳо, перомуни салоҳиятҳо, ва ташаккули онҳо. Лутфуллозода М., Бобизода Ф. Душанбе 2017;
5. Анышин В.М. Инновации и рынок, стратегия управление эффективностью. -М.: 1992
6. Архипов А.М. Роль конкуренции в развитии рыночной экономики. Финансы и кредит -2007.
7. Б. Исоматов, Ҳ. Муҳадбердиев, Таърихи афкори иқтисодӣ (китоби дарсӣ) Душанбе 2005.
8. Баканов М.И. Шеремет А.Д. «Теория анализа хозяйственной деятельности» финансы и статистика Москва 2000.
9. Бобокалонӣ Исомат. Асосҳои назарияи иқтисод. Китоби дарсӣ. Чопи сеюм ш. Душанбе. «Паёми ошно». Қисми дуюм. 2007, бобби 32.
10. Бобылев С.Н., Гирусов Э.В., Крецу Н.С., Экономика устойчивого развития: Учеб.пособие -М.: СТУПЕНИ, 2004-304с.
11. Ивашковский С.Н. Макроэкономика (учебник) М., 2000.
12. Каримов Б. Таҳлили иқтисодӣ Душанбе-Ирфон, 2005.
13. Комилов А. Гулов Ш. Назарияи иқтисодӣ қисми микро ва макро Д-2014
14. Комилов С. Низомова Т.Д. Иқтисоди корхона (китоби дарсӣ)- Душанбе: «Диловар - ДДМТ». 2001. боби 1
15. Ҷонмамадов Ш.Б., Раҳмонов Ҷ.Р., Мамадалиев Ф.С. Танзими давлатии иқтисодиёт. – Душанбе: Ирфон, 2010. -166 с.Х.
16. Маҷмӯи истилоҳҳо ва мафҳумҳои мухтасари иқтисодӣ аз фанни назарияи умумии иқтисодӣ. Васоити таълимӣ. ДУШАНБЕ – 2017
17. Ҳакимзода А., Раҷабов Қ. Иқтисоди корхонаҳои хурду миёна. Китоби дарсӣ. - Душанбе «Ирфон», 2009. - 467 с.
18. Ҳакимов А.Ҳ., Шодиева Т.Г., Каримова М.Т., Қодиров Д.Б., Муминова Ф.М. Иқтисод ва идоракунии минтақа: Китоби дарсӣ. – Душанбе: Деваштич, 2002. – 276 с.
19. Ҳакимов Ҳ.А. Иқтисоди миллӣ: асосҳои бехатарӣ ва рақобатпазирӣ. Воситаи таълим. – Душанбе: «Ирфон», 2007. - 488
20. Ревинский И.А. Международная экономика и мировые рынки (учебное пособие). - Новосибирск, 1998.
21. Романов В.Н., Романова Г.В. Современная экономика в вопросах и ответах (микроэкономика). С.Пб, 2001.
22. Рузавин Г.М. Основы рыночной экономики (учебное пособие). М., 1996.
23. Татбиқи муносибати босалоҳият дар таълими фанҳои табиӣ ва технологияи информатсионӣ. Душанбе -2018;